ANUL VII. No. 2032 — O SINGURĂ EDIȚIE — LUNI, 14 NOEMBRE 1894.

NUMERUL 15 BANI

ABONAMENTELE
INCEP LA 1 ȘI 15 ALE FIE-CĂREI LUNI
ȘI SE PLĂTESC TOT-D'A-UNA INAINTE

IN Bucureștĭ LA CASA ADMINISTRAȚIEI
DIN Județe ȘI Streinătate PRIN MANDATE POȘTALE

UN AN IN ȚARĂ	30 LEI; IN STREINĂTATE	50 LEI
ȘASE LUNI	15 »	25 »
TREI LUNI	8 »	13 »

Un numer în streinătate 30 bani

MANUSCRIPTELE NU SE INAPOIAZĂ

ADMINISTRAȚIA
PASAGIUL BĂNCEI NAȚIONALE (CASELE KARAGEORGEVICI)

Adevĕrul LITERAR

Director: ANTON BACALBAȘA

NUMERUL 15 BANI

ANUNCIURILE
DIN Bucureștĭ ȘI județe SE PRIMESC numaĭ la Administrație
DIN Streinătate, DIRECT LA ADMINISTRAȚIE ȘI la toate oficiele de publicitate

ANUNCIURĬ LA PAG. IV	. . . . .	0.30 b. linia
» » » III	. . . . .	2.— lei »
» » » II	. . . . .	3.— »

INSERȚIILE ȘI RECLAMELE 3 LEI RÎNDUL.
La Paris, ZIARUL SE GĂSEȘTE DE VÎNZARE CU NUMERUL LA kioșcul No. 192, Boulev. St.-Germain

UN NUMER VECHIU 50 BANI

REDACȚIA
PASAGIUL BĂNCEI NAȚIONALE (CASELE KARAGEORGEVICI)

BINEFACEREA

In ultimu-ĭ volum tradus în franțuzește, [1]) Spencer descrie rolul moral al binefacereĭ. Marele sociolog englez arată că pentru a ajunge la desvoltarea formeĭ celeĭ maĭ desăvîrșite a viețeĭ individuale saŭ sociale, nu-ĭ de ajuns ca oamenii să respecte contractul dintre eĭ, ci să facă întotdeauna pentru tovarășii lor maĭ mult de cît prevede contractul.

Cu alte cuvinte, nu-ĭ de ajuns *Justiția*, ci maĭ trebuie și *Binefacerea.*

Pornind de aci, Spencer arată ce trebue să facă oamenii în politică, în viața conjugală, în relațiile de tată la fiŭ, de prietenie și așă maĭ încolo.

N'am de gînd să rezumez aicĭ cele maĭ mult de zece poruncĭ pe care le dă Spencer. Intenția mea este pur și simplu să arăt că a uitat un capitol și anume *Binefacerea în artă.*

Să procedăm, decĭ, sistematic.

§ I. Este astă-zĭ admis că libertatea tiparuluĭ nu trebuie să fie nicĭ de cum oprită de a se întinde cît maĭ mult. Firește, această libertate este considerată ca un act de justiție. Ceĭ marĭ, convingîndu-se că tiparul este folositor omenireĭ, caută cît maĭ mult să-l puie la dispoziția tuturor.

Dar... iată că justiția nu este suficientă ca să reguleze pozițiunea cetățenilor în fața tiparuluĭ și gradul pînă la care putem uză și abuză de el, ca de o proprietate.

Atuncĭ ce trebuie? Trebuie ca, pe lîngă *Justiție*, să intervie și Binefacerea. De pildă: Justiția pedepsește a nume scrierĭ, menite să zguduie siguranța statuluĭ saŭ să atenteze la bunele moravurĭ. Ce ne facem însă cu scrierile proaste, care sînt de miĭ de orĭ maĭ rele de cît cele prohibite de cenzură orĭ pedepsite de codul penal?

In fața acestora sîntem dezarmațĭ, — și iată cum nu putem ajunge la o formă desăvîrșită a viețeĭ sociale în artă numaĭ prin justiție!

Pin' acĭ, se credea că trebuie să luăm în potriva lor măsurĭ la societățile de asigurare în potriva grindineĭ. Astăzĭ însă, conform metodeĭ luĭ Spencer, sînt multe speranțe că proștiĭ aŭ să se lase de scris, dacă le-om face propagandă pe tema *Binefacereĭ.*

O proștĭ aĭ sufletuluĭ meŭ, cugetațĭ la viitoarea armonie universală, gîndițĭ-vă cît este de nobil rolul Binefacereĭ — și nu maĭ scrițĭ!

§ 2. — Filozofînd înainte după metoda luĭ Spencer, trebuie să găsim treĭ seriĭ de efecte de pe urma acesteĭ Binefacerĭ:

1) Efectele reacțiuniĭ asupra binefăcătoruluĭ și asupra familieĭ sale;

2) Efectele imediate asupra celuĭ ce primește binefacerea;

3) Efecte asupra societățiĭ în general, asupra stabilitățiĭ și superiorităței imediate și depărtate a societății.

§ 3. — Dacă vom găsi aceste treĭ felurĭ de efecte, atuncĭ binefacerea e completă.

Să vedem.

Asupra binefăcătoruluĭ. — Maĭ întîiŭ de toate, binefacerea asta de a face propagandă proștilor ca să nu maĭ scrie, nu costă nicĭ un ban. Prin urmare, avem deja un avantaj.

Al doilea, ne maĭ existînd proștiĭ scrise, rămîne să se înmulțească prostiile vorbite; decĭ familia ta o să fie încîntată, — ea care nu-ĭ scriitoare, — fiind-că o să te ocupĭ maĭ mult de dînsa.

Asupra primitoruluĭ. — Sînt o sumă de nătărăĭ carĭ trec de oamenĭ deștepțĭ numaĭ pentru că n'aŭ scris nicĭ o dată nimic și, ast-fel, n'aŭ avut ocazia să-și arate toată idioția de care dispun. Ce a ucis pe Spandachidi? Faptul că a scris! Eĭ bine, în ziua cînd proștiĭ vor primi binefacerea de a se lăsa de scris, vor ajunge și eĭ bărbațĭ însemnațĭ, ca și colegiĭ lor tăcuțĭ.

Asupra societățiĭ. — Se știe că în țara noastră e lipsă de brațe. Statisticile din urmă aŭ arătat că pămînturile noastre rămîn nelucrate numaĭ din cauza înmulțireĭ scriitorilor. Eĭ bine, în ziua cînd se va realiza și în artă Binefacerea, așa cum o 'nțelege Spencer, grîul nostru va concura grîul american, — și vom scăpa de criza agricolă.

Ca țară eminamente agricolă ce sîntem, noĭ ar trebui să preconizăm grozav transformarea scriitorilor de rasă proastă în agricultorĭ de rasă bună. Nu de alta, dar n'aĭ văzut, Domnule? Așă vrea Spencer?

* * *

Ce ușor ar fi! Dar vorba-ĭ: cum convingĭ pe prost că-ĭ prost? Aicĭ e greutatea. Și poate că de asta Spencer, care a tratat toate chestiile: politica, amiciția, căsătoria chiar, — n'a îndrăznit să vorbească și de poezii!

Anton Bacalbașa.

[1]) *Le rôle moral de la bienfaisance*, H. Spencer. Guillaumin, Paris.

DIN INTERMEZZO

— HEINE —

XLIII

Pe obrajiĭ taĭ: înflăcărata
Domnia vereĭ prinde floare,
Iar biata inimă 'nghețata,
De asprul ger al ierneĭ moare.

Și-o să se schimbe toate odată,
O draga mea; — ș'o să s'aștearnă
Vara pe inima 'nghețată,
Pe obrajiĭ calzĭ gerul de iarnă.

D. D. Anghel.

GALERIA LITERARĂ

TH. D. SPERANȚĂ

S'a dus Pann, ingîni Pepelea cel isteț ca un proverb.

S'aŭ dus și Creangă și Ispirescu. — Nu maĭ puțin iscusițiĭ cultivatorĭ aĭ genului și aĭ geniului popular în literatură, și azĭ nu maĭ avem nicĭ macar o speranță să vedem ridicîndu-se un continuator pînă la înălțimea acestor premergătorĭ.

Avem ce e drept un Speranță, ceea ce, însă vaĭ! nu e acelaș lucru ca și dacă am avea o speranță.

Un Speranță să scrie cu inițială mare, — durere însă că afară de această inițială nu maĭ găsim într'însul alt-ceva mare de cît vorbăria.

In adevăr, pe cînd principiul după care isteful Anton Pann se conducea în opera luĭ literară era:

De la lume adunate
Și la lume iarăș date,

cu totul altul e principiul după care procedează d. Th. D. Speranță. D-sa zice:

De la popor adunate,
De mine amplificate.

El nu uită, la fie-care noŭ volum pe care-l scoate, să însemneze, spre clarificarea onor. cititorĭ, că numaĭ *materialul* anecdotelor sale e din popor. *Forma* însă în care le-a îmbrăcat îĭ aparține. Aceasta nu este întotdeauna adevărat, și atuncĭ cînd nu-ĭ adevărat, anecdotele sînt bune; cînd însă e adevărat, și din nenorocire acesta e cazul cu cele maĭ multe anecdote, atuncĭ... avizul D-luĭ Th. D. Speranță e cu desăvîrșire de prisos. Căcĭ cine oare ar putea confunda proza limpede și fermecătoare, versurile pline și dintr'o bucată ale poporuluĭ cu întortochiările de cuvinte, cu lungimile nesfîrșite, plictisitoare cu carĭ D. Th. D. Speranță își umple golul versurilor sale?

Cu toate acestea, D. Th. D. Speranță n'a reușit întotdeauna să topească în apa amplificărilor sale sarea satirelor populare. Aceasta explică succesul pe care l'a avut maĭ ales primul săŭ volum de anecdote.

D-sa însă închipuindu-și că acest succes se datora amplificărilor, a rămas atît de încîntat de această specialitate pe care a adoptat-o, în cît s'a apucat s'o consacreze printre regulele de compoziție literară într'o carte de școală, despre care — fiind-că nu-ĭ cum e de a spune mereŭ lucrurĭ de prisos — zice în prefață că așa carte nu maĭ este alta nicĭ în Germania, nicĭ în Franța, nicĭ în Italia. Atîta ar maĭ lipsi!

In timpul din urmă, isprăvindu-i-se stocul de anecdote populare românești, D. Th. D. Speranță a început a-șĭ aplica metoda amplificăriĭ la niște anecdote adunate de prin călindarele nemțeștĭ. In acest chip D-sa însuși și-a luat însărcinarea de a-șĭ da de gol toată lipsa celeĭ istețimĭ pe care Eminescu o lăuda la Anton Pann: *materialul* ne maĭ fiind de forța de a salva *anecdota*, forma anecdotistuluĭ apare în toată ridicola eĭ amplificare și anecdotele nu maĭ aŭ succes!

De alt-fel, după ce a exploatat, cum s'a priceput, *spiritul* poporuluĭ pentru a-șĭ crea o reputație literară, D. Th. D. Speranță a trecut acum la exploatarea *spiritismuluĭ* romîn. Cel dintîiŭ i-a procurat *material* bogat pentru literatură, cest-l'alt îĭ procură *materie* și maĭ bogată pentru traiŭ, materie pe care de asemenea își dă silința a o amplifica din toate puterile.

ZIG.

AL NATURIĬ CEVA

Am întîlnit de multe orĭ, în convorbirĭ întîmplătoare ca și în scrisorĭ anonime, filantropica observație: ce-avețĭ cu bieții începătorĭ, cu tinerii carĭ își încearcă și eĭ aripile în sborul spre ideal? de ce să le răpițĭ poate singura iluzie care le îndulcește ceasurile de restriște? ș'apoĭ nu vă temețĭ că lovind în dreapta și în stînga se poate întîmpla să oprițĭ în avîntul lor și talente nedeslușite încă, dar carĭ poate că cu timpul ar ajunge să însemneze ceva?

Pentru mine unul, toțĭ aceĭ carĭ fac ast-fel de observațiĭ nu dovedesc alt-ceva, de cît că — *nu cunosc firea omenească.* Pentru că dacă ar cunoaște-o, cu totul altă observație, și cu ceva maĭ multă dreptate, ar putea să ne facă; ar putea de pildă să ne spună: nu vedețĭ D-voastră că cu cît maĭ mult vă ocupațĭ de tot felul de delicvențĭ pe cîmpul literaturiĭ romîne, cu atît numărul lor crește, cu atît par'că să îndîrjesc maĭ mult și cu atît se zăpăcesc maĭ răŭ adăogînd la iluzia că sînt bǎețĭ cu talent și pe aceea că din cauza talentuluĭ lor sînt invidiațĭ și persecutațĭ?

In adevăr, aș putea să fac apel la orĭ-care cititor saŭ cititoare, căcĭ e cu nepuțință să nu cunoască vr'un caz, — nu voiŭ să zic că poate să fie chiar cazul lor, — care să poată servi drept dovadă despre adevărul obiecțiuniĭ ce-mĭ fac aci eŭ însumĭ.

Tînărul scriitor, luat peste picior, are o mulțime de resurse pentru a scăpa de ceea ce uniĭ cred că ar putea să fie efectul zeflemelelor la adresa luĭ.

Maĭ întîiŭ el crede în mod constant că nu eștĭ sincer cînd îĭ spuĭ că scrie prostiĭ.

Nu eștĭ sincer, eștĭ prefăcut, așa din plăcerea de a da la cap, dacă nu chiar — din invidie.

Și motivele de consolare urmează: Apoĭ ăștia pe cine n'aŭ criticat? Academicianĭ, scriitorĭ apreciațĭ, cu nume făcute în literatură, *toțĭ* aŭ fost *înjurațĭ* de dînșiĭ, de ce nu m'ar înjura și pe *mine*, — și acest *mine* crește atuncĭ în gura și în mintea tînăruluĭ pînă la înălțimile din carĭ tronează Iosif Vulcan și Jak Negruzzi; — în sfîrșit, termină el, iarăși, invariabil, *sînt în bună companie.*

Vedețĭ prin urmare că luĭ personal nu i-am făcut absolut nicĭ un răŭ dacă ne-am bătut joc un moment de producțiile sale literare. Nu l-am umilit, nu l-am frînt moralicește, dinpotrivă, i-am dat ocazie să se creadă și maĭ și de cît înainte.

Dar chiar, dacă ar fi adus să admită că sîntem sincerĭ cînd îĭ spunem că, scriind nu face de cît să măcelărească literatura, tînărul tot maĭ are o resursă: *Nu m'aŭ înțeles*, nu sînt în stare ăștia să mă aprecieze!

Și iar urmează exemplele. Și adesea în aceste exemple tineriĭ ăștia sînt atît de dibacĭ, în cît știŭ să dea argumentelor lor toate *aparențele* de dreptate. Firește însă că numaĭ aparențele.

Ast-fel eĭ zic, de pildă:

Apoĭ n'am auzit oare chiar pe Hașdăŭ spunînd, de la tribuna Ateneuluĭ, că Zola e un fleac, un pitic... Cine spune asta? Hașdăŭ care în materie de roman n'a scris de cît *Micuța*, nuvelă satirică.

Nu-și bate joc tot el de Carageale, el care în materie de teatru n'a produs de cît drama în versurĭ și cu sforĭ *Răsvan-Vodă?*

Nu ia tot el peste picior pe Schopenhauer, el care în materie de filosofie n'a produs — căcĭ numaĭ a imitat — nicĭ măcar teoria cearșafurilor nemuritoare?

Apoĭ dacă un om ca Hașdăŭ poate să comită ast-fel de greșelĭ de apreciație... și raționamentul continuă pe tema asta.

Firește că, adîncit cît de puțin, acest raționament nu se poate susține; el se desface și piere la prima atingere a analizeĭ.

Este adevărat că în materie de producție literaro-filosofică, D. Hașdăŭ a rămas la o *Micuță* nuvelă în nuvelistică, la sforile luĭ *Răsvan* în dramă și la evocarea spiritelor ocearșafurilor nepotestate în filosofie, — pentru ce însă aceasta nu-ĭ ar da dreptul să găsească prost pe Zola, «garçon» pe Caragiale și nesăbuit pe Schoppenhauer?

Alt-ceva este a produce tu însu-țĭ și alt-ceva a judeca producția altora și de multe orĭ un critic genial — presupunînd că ar putea exista a-t-fel de criticĭ — ar putea să raționeze de pe un piedestal de zece și chiar de sute de ori pe un scriitor slavit de generația întreagă fără ca pentru aceasta să i se poată cere să așeze numaĭ de cît alt-ceva pe piedestalul rămas vaduv.

Ce să-ĭ facĭ însă tînăruluĭ începător? El nu se va coborî nicĭ o dată de la o ast-fel de înălțime de comparațiĭ pentru a o adapta cazuluĭ săŭ. El vă ține una și bună: Scriŭ bine eŭ, dar nu mă înțelegețĭ, nu mă știțĭ aprecia Dumneavoastră!

Iată pentru ce în zadar îl compromițĭ cînd îl vedețĭ luat peste picior în coloane de gazetă. Ce sînt aceste coloane, pe lîngă acele pe carĭ el în închipuirea sa continuă a vedea înălțîndu-se templul pe care i-l va clădi o dată viitorul?

Cr.

UN FĂCĂTOR DE VERSURĬ

Dacă este vre-o artă în care nu se încap soluții și păreri absolute e de sigur poezia. Un poet de mare valoare poate să nu aibă multă influență asupra contemporanilor și chiar asupra urmașilor, pe când unul inferior din punctul de vedere artistic poate să placă maĭ mult.

In Franța, nimeni n'ar putea spune în mod absolut dacă Victor Hugo, Alfred de Musset, Téophile Gautier orĭ Beaudelaire e poetul cel maĭ mare.

Lascar de la *Vieața* nu vrea să știe de una ca asta. Și, pentru că eŭ mi-am permis să spun că D. Roman, numaĭ poet nu e, — mă ia la vale, — se 'nțelege, dovedind în acelaș timp că eŭ sunt un gogoman.

Mersi, pentru puțin.

Totuși, modul acesta de a discuta nu prea 'mĭ convine, fiind-că e fals, — după cum nu mĭ-a convenit nicĭ *Evenimentul literar*, cînd m'a acuzat că 'mĭ place D. Beldic anu dar nu vreaŭ s'o spun, așa, fiind-că sînt eŭ om sucit.

Adevărul e că nu-mĭ place nicĭ unu nicĭ altul.

* * *

Și iată-mă, decĭ, silit să revin asupra *Poeziilor* D-luĭ Roman, poeziĭ pe carĭ Lascar m'acuză că sînt invidios, par'c'ar fi vorba de poeziile luĭ Heine.

Mă rog, ce-am spus eŭ de D. Roman? Am spus că nu-mĭ place, am spus că D-sa nu-ĭ poet.

Să mă justific, decĭ.

D. Roman este scriitorul cel maĭ banal posibil, este cea maĭ corectă mediocritate. Eŭ unul nu cunosc decît treĭ soiurĭ de scriitorĭ: bunĭ, răĭ și mediocri. Din aceste speții, cea din urmă mi se pare cea maĭ oribilă. Și, ca să nu par paradoxal, am să mă esplic.

Pe ceĭ bunĭ îĭ lăsăm de oparte, pentru că aceia nu intră 'n discuție; prefer însă pe ceĭ răĭ celor mediocri, fiind-că ceĭ răĭ te fac cel puțin să rîzĭ, îțĭ daŭ materie multă de scris și sunt meniți să rămîie clasicĭ.

Exemple:

Eminescu este știut și citat de toată lumea, pentru că a fost un poet admirabil. Tot așa este știut și Prodănescu, fiindcă a fost execrabil.

Dar cine știe pe Naum, pe Bodnărescu, pe Grandea? Aceste mediocrități indiferente n'aŭ pasionat pe nimenĭ, fiindcă n'aŭ știut să depășească mijlocia nicĭ în sus, spre bine, nicĭ în jos spre răŭ.

Cazul D-luĭ Roman, dacă nu-ĭ cazul luĭ Eminescu (o, iartă-mă umbră a mareluĭ poet), apoĭ nu-ĭ nicĭ măcar cazul contrar, cazul luĭ Prodănescu. E pur și simplu cazul luĭ Naum.

Ceva, dovezĭ.

Am în momentul de față pe masa mea treĭ volume de versurĭ: *Poeziĭ* de Eminescu, *Poezii* de I. N. Roman și *Umbre fugare (poezii)* de C. I. Stefănescu din Giurgiu. Acesta din urmă este un fel de Prodănescu ceva maĭ modern, care-mĭ va sluji de minune la comparațiile ce vreaŭ să fac. Am avut întotdeauna multă adorație pentru operele de geniŭ acestia, așa că din mica mea bibliotecă nu vețĭ găsi lipsă grupele prostiĭ umane.

Și acum, iată ce vreaŭ să probez:

O idee oare-care poate fi exprimată în treĭ modurĭ: cu talent (Eminescu), cu prostie infinită (C. I. Stefănescu) și searbăd (I. N. Roman).

Cele două d'întîiŭ vor izbi mintea cititoruluĭ și 'l vor emoționa saŭ îl vor face să se tăvălească de rîs: cea de-a treia îl vor [illegible]

Luațĭ bine seama, nu-ĭ un paradox acesta. O seară petrecută în societatea unor oamenĭ de talent, ca și o seară în tovărășia unor proștĭ marĭ, rămîne neuitată; o seară petrecută însă, între niște simplĭ mediocrĭ, nu lasă în urma eĭ nicĭ o impresie.

Cine a făcut poeziĭ și n'a descris toamna? Cu toate astea, ce deosebire de la poet la poet! Ascultațĭ pe Eminescu:

Afară-ĭ toamnă, frunza 'mprăștiată,
Iar vîntul svîrle 'n geamurĭ grele picurĭ...

E superb sonetul acesta. Și cine nu-l cunoaște? Eĭ bine, ascultațĭ și pe D. Roman:

Dar un vînt de miază-noapte a bătut ușor și rece,
Era semn că iarna vine, era semn că vara trece,
Și atuncĭ, *luîndu-și puiĭ*, s'a pornit de la pădure
Și s'a dus în alte locurĭ cucul cel cu pene sure.

D. C. I. Stefănescu, la rîndul dumnealuĭ, spune, continuînd par'că ideia D-luĭ Roman:

Cum să nu se ducă? căcĭ tot ce e 'n natură,
Se preface într'una pe acest pămînt;
Și cea maĭ frumoasă și maĭ tînără figură,
Durează..., atît cît ține, al căciuliĭ cînt.

Ce se poate conchide de aicĭ? Din punctul de vedere care ne interesează în discuția aceasta, e o singură concluzie: Toamna luĭ Eminescu, ca și Toamna luĭ C. I. Stefănescu, ne silesc la impresiĭ adîncĭ: pe una o admirăm, pe una o batjocorim, pe cea-l'altă ca sminteală.

Dar a D-luĭ Roman? Aceea, vedețĭ, nu-ĭ nicĭ bună, nicĭ rea; e o *compoziție*, cum ar face orĭ-ce școlar. Iar dacă numaĭ de cît vreĭ s'o discuțĭ, atuncĭ îĭ spuĭ autoruluĭ că «un vînt de miază noapte a bătut *ușor* și *rece*» e o slăbiciune, pentru că «*ușor*» nu-ĭ dă de loc impresia vîntuluĭ de toamnă. Îĭ maĭ spuĭ că «a pornit *și s'a dus* în alte locurĭ» îțĭ dă chiar *momentul plecăriĭ*, pe cînd «s'a dus» însemnează că a pornit de mult, iar nu *atuncĭ*, adică în momentul pe care 'l descriĭ. Și-ĭ maĭ spuĭ că a zice despre cuc că «s'a pornit luîndu-și puiĭ» este a... nu avea ideie de *istorie naturală*. Mai întîiŭ, cucul nu stă nicĭ odată la un loc cu puiĭ; el are așa de slabe sentimente familiste, încît își depune ouăle în cuiburĭ streine. Nu s'a văzut cuc clocind. Orĭ-care țăran știe asta, — dovadă că poporul are chiar vorba «stă singur cuc», vroind să arate pe cine va care trăiește cu totul izolat. Decĭ, cucul nu putea să pornească luîndu-și puiĭ, pentru că el nu se știe nicĭ odată puiĭ ca să și-ĭ ducă. Unde maĭ pui că nicĭ o pasăre nu-ĭ nebună să scoată puĭ tocmaĭ toamna, cînd trebue să se ducă «în alte locurĭ», ca omul la Sf. Dumitru!

Am saŭ nu dreptate? Cunoaștețĭ vre-o poezie în care, orĭ-cît, nu găsițĭ nimic noŭ dintre cele bune, aflĭ însă asemenea slăbiciunĭ? Nu-ĭ mediocră?

Și acum încă una, o simplă chestie de formă. Eminescu a vrut într'o poezie să o facă friturĭ de versurĭ, și frînturile astea aŭ încîntat lumea. D. Roman de colo zice:

— Haĭdĭ să frîng și eŭ versurĭ!

Hop însă că vine și D. C. I. Ștefănescu:

— Dacă-ĭ vorba pe frînt, staĭ să-țĭ arăt eŭ frîntură!

Și... iată la Eminescu:

. . . .

Din al lor trecut să apuc
Acele dulcĭ cuvinte,
De care azĭ abia 'mĭ aduc
Aminte.

Poftim și la D. Roman:

Ce plîngĭ?.. Nu plînge!.. Sterge-te
La ochi!... Cum vreĭ să plîngĭ te...
A tîre legĭ?.. Pe degete
Te-am înțeles... [illegible]

L'ațĭ înțeles? Vă place cum a priceput pe Eminescu? Atuncĭ ascultațĭ și pe autorul *Umbrelor fugare*:

Știĭ, cînd salcîmiĭ
Rotunjorĭ,
Secretu nostru
Dovedeaŭ.
Prin viĭ ne 'mĭ umbla
Vaĭ!.. fiorĭ,
Guriță 'țĭ cînd mă
Sara a
Și 'țĭ ziceam: tu,
N'o să morĭ!

Incă odată, genul acesta de versificare e admirabil la Eminescu și colosal la D. C. I. Stefănescu, care la urmă te *pérd tu*; la D. Roman însă.... «ș ergete pe degete» trecĭ maĭ departe, par'că nu țĭ s'ar fi întîmplat nimic.

* * *

Totuși, cuĭ să spuĭ asemenea lucrurĭ? Pe un om sunt la mahala teĭ teĭ care [illegible] pe Carol Scrob un Eminescu și asemenea Lascar, *Vieța*, care nu pomenește de Artur Stavri și de Gheorghe din Moldova, vrea să ne convingă că D. Roman e poet.

De ce? Pentru că noĭ sîntem invidioșĭ, iar Lascar om deștept!

Lascare, Lascare, iațĭ Romanul tăŭ și umblă. Apoĭ

Sterge-te
Pe degete!

INOT.

DIN POEMELE VIEŢEI

II

CIOBANII

Ciobanii staŭ în jurul vetreĭ, —
Afară'ĭ negură şi moĭnă.
— «Mă, Miule, grăeşte unul,
«Ce staĭ aşa?.. Ia zi o doĭnă!»

Heĭ!.. de-asta'ĭ arde luĭ acuma!..
El singur doar îşi ştie halul... —
Sfios şi necăjit răspunde:
— «Cu ce să cînt?.. că n'am cavalul...»

— «Dar unde'ĭ, mă?» — «Unde să fie?..
«L-a frînt boĭeru pe spinare-mĭ; —
«Dar şi eŭ 'n gîndul meŭ, de ciudă,
«I-am tras o 'njurătură, barem!»

Traian Demetrescu.

DIN VIAŢA MILITARĂ

LIBER

Erà pe la ceasurile unsprezece din noapte, cînd ajunse într'o stradă dosnică. Din dreptul uneĭ case cu perdele roşiĭ şi cu geamurile deschise, auzia un glas de femeĭe cîntînd. In noaptea tăcută, pustie şi tristă, notele treceaŭ ca un plînset. Femeĭa cînta *Visul*, o bucată pe care o auzise de mult, copil!.. Dar glasul celeĭ de atuncĭ erà dulce, clar, plin de o melancolie senină, aproape copilăroasă, pentru că erà glasul Elizeĭ. Aceea-ce auzea acum, erà o coardă răguşită de contraltă de stradă, ca o flaşnetă în care fie-care notă are în acelaşĭ timp treĭ sunete; pe alocurea vibrà o clipă ceva dulce, dar se pĭerdea în totalitatea melodieĭ măcelarite. Cu toate astea, glasul nu erà lipsit de melancolie. Dispoziţia luĭ sufletească făcea să-ĭ sune în urechĭ ca o poveste tristă, duĭoasă, ca un ţipăt al uneĭ inimĭ nenorocite; şi cu cît glasul erà maĭ aspru, maĭ răguşit, maĭ sărăcit de artă, cu atîta plînsul i se părea maĭ real, maĭ sincer, maĭ sfişietor, ca ţipătul uneĭ bătrîne care pe marginea gropiĭ copiluluĭ îşĭ dă drumu strigătelor...

El, de ce ascultà, de ce se simţea maĭ abătut, ca şi cum erà cîntecul nenoroculuĭ luĭ...

Vaĭ! Pentru ce ăst vis a încetat?...

— Pentru ce?...

Cînd se sfîrşi cîntecul, auzi cîte-va aplauze eşind din odaĭe, apoĭ glasurĭ femeĭeştĭ şi bărbăteştĭ amestecîndu-se laolaltă în esclamaţiĭ ironice, în ocărĭ, în comentariĭ idioate:

— Ah! ţaţo, cîntă de inimă albastră!..

— Fa, Emilio, asta-ĭ cîntecu tăŭ?...

Şi înjuriĭ şi vorbe de ruşine şi tot soĭul de bătăĭ care, de sigur, nu eraŭ peste mîinĭ...

Pentru 'ntîĭa oară de cînd se liberase, îĭ veni în minte icoana Eliseĭ, al căreĭa cîntec îl cĭontea acuma o aşţfel de femeĭe într'o astfel de casă. Şi îl coprinse un dor nebun de visul tinereţeĭ luĭ, de copila al căreĭ portret îl purtà încă.

O curiozitate nebună îl apucà, o curiozitate bolnavă şi amestecată cu patimă.

— Adieă dac'aşĭ intrà în casa asta? S'o văd pă asta care a cîntat... Hm, n'am banĭ? Nu face nimica! Par'că nu se intră şi aşà de plimbare, de chef?

Deschise poarta şi păşì sfios. Odaĭa dedea în curte. Uşile eraŭ deschise şi 'n prag stetea o pisică neagră. Inăuntru, pe prag, rămase sfios. Eraŭ vre-o patru femeĭ, numa'n fuste; una'n fund, legată cu alb la cap, în fusta roşie, citea o fasciculă. Două, în braţe la doĭ tinerĭ care glumeaŭ cu ele, se lăsaŭ legănate; alte două jucaŭ cărţĭ; ĭar pe un scaun lîngă fereastră o bătrînă lucrà la cĭorap.— par'că-ţĭ aducea aminte legenda Soarteĭ torcînd un caĭer nesfîrşit... Bătrîna, văzîndu'l strigâ cu o voce bărbătească:

— Aĭde, fetelor, maĭ lăsaţĭ zbegu! Uĭt'te un domn, un căprar!

Rezervistul se aşezâ pe un scaun. Din odaĭa de alăturĭ, eşi şi trecù pe lîngă el o femeĭe îngînînd încet cuvintele din urmă ale Visuluĭ. Erà o fată slăbuţă, ĭ-aĭ fi dat treĭzecĭ de anĭ, fără pĭept, fără şoldurĭ, cu un umblet leneş. Nicĭ urîtă nicĭ frumoasă. Un păr blond şi nişte ochĭ albaştri eraŭ tot ce maĭ rămăsese dintr'un chip care, probabil fusese frumos cîndva, de mult!

— Dumneata cîntaĭ *Visul*?

— Eŭ.

— Vezĭ, conteso, tu aducĭ poblic cu cîntecile tale! zise o brună de pe genuchiĭ unuĭ tînăr.

Rezervistul luâ pe «Contesă» de mînă şi dispărù cu ea.

* * *

Cînd se văzù singur cu dînsa, căprarul o privi cu un fel de uĭmire care creştea mereŭ, apoĭ o întrebâ:

— De unde eştĭ?

— Dela Filipeştĭ...

— Lasă gluma. De unde eştĭ?

— Dela Ţigăneştĭ...

— Te rog, ĭasă gluma... De unde...?

— Da' ce zor aĭ? îl întrerupse «contesa». Ce, eştĭ duhovnic? De unde sînt, de unde nu sînt, par'co să ne cununăm amîndoĭ! Sînt şi eŭ din lumea asta mare şi blestemată!.. Acuma s'a dus!..

Insă el scoase din buzunar portretul.

— Cunoştĭ asta?

«Contesa» remase împĭetrită.

— De unde o aĭ? Asta sînt eŭ...

— Elizo! Tu aicĭ Aicĭ a fost să ne 'ntîlnim?..

Şi ca şi 'n ziua cînd el s'a mutat, se strînseră 'n braţe ca doĭ copiĭ.

Apoĭ, pe cînd el rămăsese 'n picioare, extaziat înaintea eĭ, ea, cuprinsă de

milă, de ruşine şi de amintirea visuluĭ cel maĭ dulce, stetea cu faţa în mîinĭ, plîngînd. Căprarul o linişti, îĭ spuse că ĭel o iubeşte şi aşa, că n'a iubit-o de cît pe ea, o dovadă portretul păstrat,— apoĭ o rugă să-ĭ povestească şi luĭ cum ajunsese aicĭ, «în casa asta».

Printre lacrimĭ şi în scurt, ea-ĭ spuse tot.

Dacă nu ĭ-a maĭ scris, pricina erà că mama-ĭ prinsese scrisorile. Şi, din ziua aĭa, mama se purta foarte răŭ cu ea. La vîrsta eĭ Doamna Vintileanu vroià să se mărite a doua oară. Dar, pentru asta, ţinea să scape de fată. Hotărîse să o mărite după un ceaprazar aproape bătrîn. Toate plînsetele eĭ aŭ fost zadarnice. Atuncĭ, ca să scape de ameninţarea ceaprazaruluĭ, a preferat să fugă cu un ofiţer, Şi a fugit. Insă după un traiŭ îngrozitor, în care ofiţerul o chinuia şi o bătea, a fost lăsată. Neputîndu-se întoarce a casă, ne ştiind ce să facă, a intrat la un caffé-chantant. A cîntat prin toate oraşele, pînă cînd într'o seară, după ce în ajun cîntase maĭ mult, a văzut că glasul se duce... Atuncĭ a intrat în «casa asta,» unde şĭ-a schimbat numele în Emilia. Iĭ zice şi «contesa,» fiind că bătrîna spune că «se cunoaşte că-ĭ de famelie bună».

El ascultà tot fără s'o întrerupă, ocolindu-ĭ privirile cînd ea se uità la el, apoĭ îşĭ şterse lacrămile şi o primi din noŭ în braţe.

Incă nu-şĭ putea da seama de realitate. Une-orĭ îĭ auzea glasul par'c'ar fi venit de departe şi o zărea mică, tocma în fundul odăiĭ; auzul şi văzul refuzaŭ par'că să primească aidoma adevărul ce i se arătà îngrozitor, ca 'ntr'o noapte din poveştĭ.

Ea îl întrebă, ruşinată, să-ĭ spue şi povestea luĭ.

— Eŭ n'am să-ţĭ spun maĭ nimic... M'am liberat acuma din armată.

După o tăcere, în care amîndoĭ de sigur îşĭ scrutaŭ viitorul, ea 'l întrebâ plină de sfială:

— Unde staĭ?.. Dacă mĭ-aĭ da voĭe... Cîte o dată... aşĭ venì să te văd... Nu să te văd... dar aşĭ întrebà dacă eştĭ sănătos...

— Unde staŭ?

De atîta vreme, nimenĭ nu-ĭ pusese întrebarea asta şi nicĭ el nu-şĭ o maĭ pusese. «De dormit e lesne vara!»

Incercâ să 'ngîne cîte-va vorbe, ameţit, ruşinat de sărăcia luĭ în faţa eĭ, apoĭ răspunse că «deocamdată» nu-ĭ poate spune. Insă cum ea începù a plînge şi-ĭ dete să înţeleagă că, de sigur el n'o crede demnă ca ea să păşească pragul caseĭ luĭ, — căprarul plecâ ochiĭ 'n pămînt şi-ĭ povesti tot, tot.

— Atuncĭ... rămîĭ în noaptea asta aicĭ, te rog...

El refuzâ cu o mîndrie înaltă; dar ea îl rugă atîta, căzù în genunchĭ, îl sărută, plînse, şi sfîrşi prin a-ĭ spune:

— Ţiĭ minte: erà o vreme cînd nu mĭ-aĭ fi refuzat nimic... Atuncĭ, e drept, eram alt-fel. Dar atuncĭ nu se încăpea între noĭ «al mĭeŭ şi al tăŭ». Dacă eŭ am ajuns aşà, crede-mă, nu mĭ-am schimbat sufletu... Uĭte'te: nu maĭ sînt frumoasă, am două-zecĭ de anĭ şi par'c'aşĭ fi de treĭ-zecĭ. Cu toate astea, tu mĭ-aĭ dat înapoĭ tinereţea veştejită... Dacă-ţĭ maĭ aducĭ aminte seara din urmă, dacă maĭ mă iubeştĭ cît de puţin, dacă m'aĭ iubit vreodată, — rămîĭ... te rog, plîng...

Şi îşĭ lăsă faţa pe mîĭnile luĭ, pe care le sărută ca o nebună.

Rămase.

Ea desfăcu patul, îl primenì, schimbă tot, ca şi cum ar fi vrut să nu pîngărească un amor aşà de sfînt pe rufele comune.

Şi pînă tîrziŭ, culcaţĭ unu lîngă altu, şĭ-aŭ vorbit, s'aŭ îmbrăţişat, aŭ vărsat lacrămile cele maĭ sincere. Din cînd în cînd se auzea la uşă cîte o lovitură.

— Heĭ, Conteso! Conteso!

Bătrîna răspundea că «nu se poate». Atuncĭ vorbele cele maĭ murdare, înjuriĭ grosolane, toate curgeaŭ droaĭe, amestecate cu zăngănituĭ de săbiĭ, cu fluĭere, cu cîntece de cîrcĭumă... şi toate ajungeaŭ la urechile lor. Ea închidea din ochĭ, se vîrà în el cu frică şi cu ruşine, pe cînd el o mîngîià, o înţelegea. Fie-care glumă dobitocească de alăturĭ răsunà în auzul şi 'n inima luĭ ca un strigăt al pĭerzăreĭ Eliseĭ: în sufletul bietuluĭ iluzionist, care se credea cîte o clipă pe patul fericireĭ, lîngă ea, uitînd mizeria care-ĭ legà vorbele de afară eraŭ o deşteptepta re plină de groază şi de desperare...

Aŭ adormit tîrziŭ, ţinîndu-se în braţe.

III

Cînd s'a deşteptat, erà ziuă. Se auzeaŭ de-afară căruţele huruind pe pavaj, iar o rază slabă de lumină intrà prin crăpătura perdelelor.

Se sculâ încet, se îmbrăcă în pripă, îĭ lăsâ pe masă portretul lor şi eşi, aruncînd o privire lungă, duioasă, plină de iubire şi de amărăcĭune spre patul în care «contesa», în care Elisa dormea, zîmbitoare, în lumea unuĭ vis fericit, de sigur.

In stradă, îşĭ luâ capul între mîĭnĭ, se frecâ la ochĭ şi pornì.

Toate întîmplările din noaptea trecută i se arătaŭ acum desluşite. Singur, sărac, uĭtat de toţĭ, nu găsise adăpost de cît lîngă ea. Şi cine era ea? Erà idealul copilărieĭ şi al tinereţeĭ luĭ prigonite. Iată unde o găsea!.. Şi, atuncĭ cînd o găsea, în loc s'o poată scăpà, în loc s'o scoată din noroĭul în care o aruncase o soartă tristă, se scufundà şi el, şi primea să aibă adăpost din munca eĭ aşà de infamă, aşà de nenorocită... Parazit pe corpul eĭ murdărit de anĭ de dezonoare, — asta fusese el o noapte!.. O ĭubea? Negreşit că da, şi o ĭubea acum cu atît maĭ mult, cu cît o vedea atît de horopsită, atît de încovoĭată în lupta pentru viaţă!.. Dar aşà trebuià să înţeleagă el iubirea? Ea îĭ dăduse a înţelege că ar putea să'l ţie orĭ-cît... «pînă ţĭ-eĭ găsi de lucru...» Şi el tăcuse, pentru că nu vroise s'o vadă plîngînd...

Işĭ duse mîĭnile la faţă. Un miros de pudră proastă, de mosc învechit, îl izbi, amestecat cu un miros de femee... Il cuprinse în acelaşĭ timp un dor nebun de ea şi un adînc desgust de el... Observâ acum că purtă cu dînsul, că ducea cu el pe uliţĭ, în păr, pe faţă, pe haĭne, parfumul acesta bolnăvitor, care-ĭ escità simţurile şi-ĭ turburà conştiinţa. Acum, el retrăià clipă cu clipă toată viata trecută, îşĭ adăogà durerile, suferea două poverĭ deodată: amarul vieţeĭ luĭ şi al vieţeĭ eĭ. Şi nu-ĭ erà de ajuns mizeria în care se vedea cufundat. Flămînd şi zdrenţeros pe uliţĭ cu pĭetre calde şi inimĭ recĭ, trecea înfăşurat în sărăcie ca 'ntr'o haĭnă de care nu se lipea necinstea. Şi dacă nu mîncase şi dacă n'avea adăpost, cel puţin sufletu-ĭ se păstrase neatins de chinurĭ; erà mîhnit, erà necăjit, dar conştiinţa-ĭ erà senină... De-acuma, nicĭ asta n'o maĭ avea. Pretutindenĭ îl urmase vedenia celeĭ-l'alte, maĭ nenorocită ca el, maĭ umilită, maĭ expusă. Şi, pe cînd el o idealizà şi o plîngea, ca pe o rază cufundată în noroĭŭ, ea îĭ oferise un loc de adăpost, al căreĭ parfum îl simţea încă pe el şi'l chinuià şi-ĭ aducea în minte noianul eĭ de suferinţĭ, sub care căzuse întroenită, ca o pasăre pribeagă, cu aripĭ ostenite, rămasă pe cîmpul în care vin vĭermiĭ şi o murdăresc şi o descompun cu atingerile lor greţoase şi-şĭ fac cuiburĭ în penele eĭ...

Ce-ar fi putut el să facă? Nu maĭ gîndea la el, ci la ea, pe care i se părea c'o vede, că-ĭ întinde braţele, c'o roagă s'o scape...

Işĭ duse mîna la inimă şi simţi în buzunarul tuniceĭ foaĭa de trecere în rezervă... Erà liber! Liber de a murì de foame, liber de a privi neputincĭos la steaoa care cade, la idealul care i se stinge sub pîngărirea corpuluĭ şi zdrobirea sufletuluĭ...

Ajunsese la cîmp. Liniile drumuluĭ de fier brăzdaŭ pămîntul cenuşiŭ, uscat. Nicĭ ţipenie de om, pe cînd departe vedea în zare un fum ce se pĭerdea în sus, de la o maşină.

Aşà se pierdeaŭ şi visurile luĭ. Din tot ce 'şĭ închipuise, din tot ce visase, din tot ce sperase, nu maĭ rămînea acum decît o rază, cea din urmă, care murea şi ea. Şi cu cît adîncea maĭ mult prezentul, cu atîta se simţea maĭ păcătos. Auzise de bărbaţĭ carĭ trăiaŭ în socoteala femeilor, ştià că fostul luĭ sergent-major vieţuià în sarcina bucătăreseĭ de peste drum; — dar în totdeauna avusese groază de soiul ăsta de oamenĭ şi de ciocli. Nu cum-va ast-fel de soartă i se rezervà şi luĭ? Noaptea trecută ce făcuse el oare? Ierà însă o deosebire: îĭ lăsase portretul lor, singura luĭ avere, tot ce-ĭ erà maĭ drag în lume, tot ce-ĭ maĭ rămăsese dintr'o vreme fericită şi plină de iluziĭ.

Maşina se apropià. Acum îĭ auzea lămurit zgomotul abuzuluĭ şi al roţilor, care cutremuraŭ şinele. Şi în acelaşĭ timp îĭ trecù pe dinaintea ochilor icoana luĭ tat'săŭ, care sfîrşise viaţa sub nişte roate de tren... Cum se repetă toate în lume! După tată, fiul, mînaţĭ de acelaşĭ dor de linişte şi fericire, pe care pămîntul li-l refuză!

Şi maşina înaintà mereŭ... Insă de odată simţi pe umerì o atingere uşoară. Se întoarte, şi văzù doĭ ochĭ albaştri, carĭ se uitaŭ la el rugătorĭ.

— Tu?...

Elisa îĭ luâ braţul, pe cînd trenul trecù pe lîngă eĭ învălindu-ĭ în fum şi azvîrlind stropĭ mărunţĭ de apă caldă. El îl privi cu spaimă şi cu părere de răŭ, cum se depărtà... Ea îl înţelese. Iĭ strînse braţul maĭ cu putere, îl privi cu o sfîşietoare duioşie, — şi porniră spre oraş...

Ea vorbi cea d'întîiŭ.

— Ştiŭ, m'am deşteptat cum aĭ închis uşa. Nicĭ nu mĭ-aduceam aminte de fericirea nopţiĭ... Dar, cînd am văzut portretul pe masă şi nu ţi-am văzut haĭnele, nu ştiŭ de ce am îngheţat de frică. M'am repezit la fereastră şi te-am văzut trecînd. Ce galben eraĭ!.. Mi-am aruncat rochia pe mine şi am dat fuga. Nu te-am pierdut din ochĭ.

Apoĭ, după o pauză:

— Ia spune-mĭ: de ce aĭ venit în dreptul trenuluĭ?

Omul liber dete din umerĭ. Iĭ răspunse încet, gîfîind:

— Ştiĭ tu cum a murit tata?

— Ştiŭ, mĭ-aĭ spus!

Şi Elisa-şĭ şterse o lacrimă cu batista.

— Vezĭ? îĭ zise ea. Aşà sînteţĭ voĭ toţĭ! In totdeauna durerea voastră vi se pare maĭ mare de cît a lumiĭ 'ntregĭ şi nu vă gîndiţĭ decît la voĭ! Crezĭ tu că nu te-am înţeles ast'noapte, cînd închideaĭ ochiĭ ca să nu vezĭ în ce casă eştĭ?.. Crezĭ că nu 'nţeleg ce te frămîntă? Nu te gîndeştĭ de cît la «rolul tăŭ»! Dar dac' aĭ muri tu? Am fost în stare să ajung în «casa aĭa» acum treĭ anĭ. Azĭ n'aşĭ maĭ putea-o duce. Tu aĭ deşteptat în mine toată copilăria curată, pe care, ştiĭ, am avut-o odată. Şi nicĭ-odată nu m'am simţit maĭ nenorocită ca acuma. Credeam că cinstea mea murise... Dar te mirĭ din ce cenuşe ĭese o flacără şi întinde focu maĭ departe... Tu te gîndeaĭ să morĭ, — şi mă uĭtaseşĭ pe mine...

— Eŭ? Te uĭtasem?

— Mă uĭtaşeşĭ, nu; dar chinul tăŭ erà maĭ presus. Nu vezĭ? Tu mă preţuĭeştĭ ca pe orĭ-care femee; de asta ţi se pare grozav lucru să primeştĭ ajutorul mĭeŭ. Da'dac'ar fi ca împrumut? Adică tu crezĭ că ĭeŭ o să maĭ staŭ acolo? Cîteva zile, nu zic; dar o să muncesc... altceva Şi pîn'c'eĭ găsì şi tu de lucru, poţĭ să primeştĭ...

Eraŭ în dreptul unuĭ birt-cîrcĭumă. Ea îl oprì în loc.

— Ştiĭ ce? Mie mi-e foame. Dac'am mîncà?

— Mie nu, răspunse el, pe cînd prin pĭept îĭ dete un junghiŭ.

— Tot răŭ eştĭ! Vezĭ?

Şi-l împinse înăuntru.

Pe la sfîrşitul meseĭ, ea-ĭ strecurá portofelul cu banĭ pe sub şervet. Iĭ strînse mîna, îl privì rugătoare şi-ĭ şoptì:

— Plăteşte tu.

El, pipăi punga şi-şĭ retrase mîna. Toată cinstea luĭ trecută protestà, simţi o sfială nespusă, ca 'n faţa uneĭ crime şi i se părù că vede 'n dreptul uşeĭ pe fostu-ĭ sergent-major. Insă ea îĭ apucá mîna stîngă, se uità la el printre lacrimĭ si avea faţa aşa de tristă, încît el se hotărî. Luâ punga, bătù în masă şi strigá tare, nervos, întărîtat, aşà că vecinii de masă întoarseră capul:

— Plata!

Apoĭ rămase cu ochiĭ 'n farfuria seĭoasă, pe care se zugrăveaŭ urme murdare de mîncare. Si şoptì încet, auzit de-abia de el:

— Am început!

ŞTIRĬ LITERARE

Se crede că legea teatrelor va fi modificată ast-fel ca să se poată spori numĕrul membrilor din comitetul teatral. Ar fi şi timpul, căcĭ acum în comitet sunt pictorĭ, advocaţĭ, muzicanţĭ, dar literaţĭ prea puţinĭ.

* * *

Din viaţa gazetarilor este titlul unuĭ roman scris d'un fost gazetar destul de cunoscut pentru spiritul săŭ observator şi umoristic, şi care roman s'a pus sub presă.

* * *

Tatăl nostru în cîteva istorioare pe înţelesul copiilor de clasa III primară, este titlul uneĭ cărţĭ de D. I. Neniţescu. Cartea se tipăreşte la Carol Göbl şi va eşi zilele astea de sub tipar.

* * *

Expoziţia de tablourĭ de la Ateneu a Cerculuĭ artistic e anul acesta cu mult maĭ bogată de cît anul trecut în tablourĭ. S'aŭ aşezat deja pansurile şi pînzele din care uneĭe sunt d'o valoare incontestabilă şi la 15 ale luneĭ acesteĭa Expoziţia 'şĭ va deschide porţile.

* * *

Cunoscuta revistă *Vatra* se zice că va înceta d'a maĭ apare după ce va împlini un an întreg.

* * *

Nuvele şi Mofturĭ de I. L. Caragiale va apare în editura Şaraga din Iaşĭ.

* * *

D. M. Brăneanu cel cu balonul dirigibil — e pe cale d'a fonda un ziar popular *Inovatorul* redactat după maniera ziarelor englezeştĭ şi care se va vinde cu 5 parale numerul.

SFÎNTU PETRU CRITIC

De mult, pe cînd se potcoveaŭ puricil şi se făceaŭ minunile, cică Sfîntu Petru avea obiceiŭ să umble pe pămînt sub forma unuĭ moşneag. Era sfătos bătrînul şi plin de 'nţelepcĭune. Tălmăcea toate nedumeririle, povăţuia la bine şi facea oamenĭ din mulţĭ neoamenĭ.

Acum, decînd lumea e necredincioasă, pasămi-te Sfîntu Petru a căzut la patimă de ramolisment. S'a mutat la Iaşĭ, şi-a tradus numele 'n franţuzeşte zicîndu-sĭ Saint-Pierre şi a scos chiar o broşură de cel maĭ pur spanachidism sub titlul *Gherea ca critic.*

Cîteva cuvinte despre această operă divină:

D. Saint-Pierre, de care n'am maĭ auzit vorbindu-se pîn'acuma, îmĭ face impresia unuĭ venerabil cetăţean care a citit multe şi de toate, care a 'nmagazinat o serie de cunoştinţi, dar care e cu desăvîrşire lipsit nu numaĭ de sistematizare, dar chĭar de inteligenţa necesară pentru discernămînt.

Nu ştiu dacă-ĭ nalt orĭ scurt, blond saŭ brun, tînăr saŭ bătrîn, dar mi-l închipuĭŭ de aicĭ şi cred că nu mă 'nşel de loc asupra trăsăturilor generale.

In maĭ fie-care oraş de provincie găseştĭ cîte un original, — de regulă ovreĭŭ, — despre care oamenĭĭ spun: e un erudit. Originalul trăieşte retras, un fel de *bohême* rămas din alte vremurĭ; stă înconjurat de cărţĭ, pe care le citeşte cu patimă şi cu ochelarĭ, şi rare orĭ ese pe stradă fără o carte.

Posedă tot felul de cunoştinţĭ; cu deosibire însă cunoaşte filozofia cea maĭ încurcată şi e tare în latineşte. Vorbeşte o sumedenie de limbĭ, — pe toate le vorbeşte prost, — şi le-a învăţat singur, din dragostea de studiŭ.

In chestiile sociale, specimenul are tot felul de soluţiĭ, maĭ ales însă face socialism, un fel de socialism al luĭ, în care Aristot se bate în cap cu Proudhon, precum în filozofie se laudă cu Auguste Comte şi e partizanul dialecticeĭ hegeliane. Refractar la orĭ-ce disciplinare, convins că toate sistemele sînt greşite, rătăcitorul n'are două minute de omogeneitate.

De alt-fel, om de treabă, prietenos, metafizic în discuţiĭ ca şi 'n credinţĭ, şi vrăşmaş neîmpăcat al reputaţiilor uzurpate. Să nu se uĭte însă, că la el toate reputaţiile sînt uzurpate şi pe toate «am să le distrug eŭ odată».

Nu ştiŭ dacă D-v. aţĭ cunoscut asemenea exemplare; eŭ însă am întîlnit de ăştia în Brăila, în Galaţĭ, în Ploeştĭ, peste tot. Şi peste tot am auzit zicîndu-se de tip: e un erudit.

Erudit? Foarte adevărat. Dar aceste persoane misterioase, care trăesc din legende necontrolate şi apreciază filozofia tăceriĭ, aŭ avut întotdauna prudenţa de a nu tipări un rînd. Dacă ar fi încercat să beneficieze de indulgenta invenţie a luĭ Gutemberg, ar fi păţit ca D. Saint Pierre.

Acest domn Saint Pierre a săvîrşit o imprudenţă mare: s'a apucat să-şĭ tipărească o sumă de reflecţiĭ, care pot face farmecul uneĭ conversaţiĭ într'un cerc de admiratorĭ miloşĭ, dar care vaĭ! îşĭ pierd valoarea când apar în vitrină şi se supun analizeĭ oamenilor indiferenţĭ. Se 'ntîmplă asta cu unele fete, care în odăiţă ne încîntă cu glasul lor dulce, dar care daŭ formidabile chixurĭ cînd se aventurează pe scena de la Teatru.

* * *

In definitiv, ce vrea D. Saint Pierre?

Vrea să ne arate o noutate teribilă: Gherea se foloseşte de artă, ca să facă socialism!

Serios? Dar bine, necunoscutule domn, asta nu-ĭ o noutate; lucrul acesta îl ştiŭ şi copiiĭ! Orĭ crezĭ, poate, că Gherea se sfieşte să'l afirme.

O mică deosebire de nuanţe numaĭ: D-neata zicĭ:

— D. Gherea, făcînd literatură, *urmează* maĭ mult un scop politic, un scop social...

Iar D. Gherea ţi-ar răspunde:

— Făcînd literatură, eŭ nu pot să nu urmăresc studierea mediuluĭ social în care a trăit artistul şi care e zugrăvit în mod fatal de opera luĭ.

Atîta tot.

Acuma, dacă deducţiile D-luĭ Gherea mînă la socialism, cine-ĭ de vină? De ce nu opreştĭ în loc maşina lumiĭ, orĭ de ce n'o 'ndrepţĭ încotro ţi-ar plăcea Dumitale? (Să nu zic într'un ceas răŭ!)

Dealt-fel, nicĭ spaima nu-ĭ nouă. Cînd Brandes, marele critic danez, şi-a început memorabilele-ĭ cursurĭ la Universitatea din Copenhaga, iel nu făcea în mare parte de cît să creadă că opera de artă din zilele noastre, din viaţa noastră actuală aşă de complexă şi de zbucĭumată, trebuĭe neapărat să reflecteze aceste curente sociale; cu alte cuvinte, el credea ca şi Guyau, — şi ca Taine, — că operile de artă trebuĭe să fie pline de viaţă şi de umanitate.

Totuşĭ, *filistenii* aŭ ţipat că face socialism şi aŭ izbutit să-ĭ închidă poarta Universităţiĭ.

Spaima filistenilor romînĭ (cum am zice: Domnu burtă-verde naţional) în potriva D-luĭ Gherea, ie de aceeaşĭ natură. Atîta numaĭ că D. Gherea accentuiază maĭ mult de cît Brandes partea socială şi lasă maĭ în urmă partea estetică.

Dar... oare se sfieşte D. Gherea să afirme aceasta? Din potrivă, D-sa declară orĭ-cuĭ ar ţine să-l întrebe, că nu-ĭ nicĭ elevul luĭ Taine nicĭ al luĭ Brandes, ci pur şi simplu al luĭ Marx, care n'a trecut nicĭodată de estetician.

Atuncĭ unde vede D. Saint Pierre codeala D-luĭ Gherea? Şi unde rămîne marea descoperire a originaluluĭ de la Iaşĭ? A deschis o poartă deschisă chiar de D. Gherea şi.... s'a lăudat că a dat un strigăt de alarmă...

* * *

Şi acum încercaţĭ să nu fiţĭ scepticĭ, cînd vedeţĭ ce a ajuns Sfîntu Petru în zilele noastre.

Ia-l, Doamne, că face Raĭul de rîs!

Jus.

SCENĂ DIN BALETUL „EXCELSIOR"

CAMPANIA PARLAMENTARA

Deschiderea Corpurilor Legiuitoare. — Demisiunea generaluluĭ Poenaru. — Disidenta conservatoare. — Intrunirea guvernamentalilor. — Campania liberalilor. — Un interview.

Deschiderea Corpurilor Legiuitoare

Numaĭ două zile ne maĭ desparte de deschiderea Corpurilor Legiuitoare. Aceasta va fi ultima sesiune parlamentară a actualitor legislatorĭ, al căror mandat expiră la 15 Februarie, când vor trebui fixate noile alegerĭ legislative.

Guvernul, pentru a se putea menţine la putere, a întocmit un program întreg de lucrărĭ pentru această sesiune, program bogat, care cuprinde o mulţime de reforme importante. Suntem sigurĭ însă, că nicĭ a patra parte a acestuĭ program nu se va realiza, de oare-ce până la Crăciun Camerile vor fi ocupate cu discuţiunea adreseĭ către tron, cu cestiunea naţională şi cu zecĭ de interpelărĭ, şi de Crăciun Camerile vor lua vacanţă, ca de obiceiŭ până la 15 Ianuarie. Şi de la 15 Ianuarie pînă la 15 Februarie, adică în timp de o lună, abia se vor putea discuta budgetele. Unde rămîn decĭ reformele trîmbiţate?

Intrunirea guvernamentalilor

Guvernul ştie prea bine, că în sesiunea actuală nu va putea realiza nicĭ reforma învĕţămîntuluĭ secundar, nicĭ cea a învăţămîntuluĭ superior, nicĭ legea minelor, etc. Dar are nevoe să se afişeze cu acest program de reforme pentru a-şĭ face reclamă în faţa chiar a partizanilor sĕĭ nemulţămiţĭ.

Pe Marţĭ seara este convocată întrunirea intimă a majorităţiĭ parlamentare în sala Băilor Eforieĭ. La această întrunire guvernul va solicita din noŭ încrederea desăvîrşită a partizanilor şi va căuta să-şĭ numere aderenţiĭ.

Cu tot programul de reforme al guvernuluĭ, întrunirea nu va fi, însă, liniştită. Maĭ mulţĭ deputaţĭ se pregătesc a releva o mulţime de acte incorecte ale guvernuluĭ. Ast-fel, putem preciza, că d. Mişu Balş va dezaproba pe guvern pentru brutalităţile poliţieneştĭ de la 14 Septembre; d. C. G. Costaforu va face un proces junimiştilor şi în special d-luĭ Marghiloman pentru modul ilegal cum s'a constituit Banca Agricolă.

Cestiunea cea maĭ delicată o va ridica, însă, d. general Manu; căcĭ d-sa va întreba, după cum ni se asigură din izvor autorizat, *dacă sunt adevărate svonurile despre demisiunea generaluluĭ Poenaru?*

Demisiunea Generaluluĭ Poenaru

Cestiunea ast-fel pusă de d. general Manu, guvernul şi anume d. Lascar Catargiu, va fi nevoit să dea un rĕspuns lămurit.

Nu se ştie încă nimic dacă şi cum s'a stabilit campania în această cestiune. Un lucru se dă, însă, ca sigur: La caz dacă d. Catargiu va desminţi categoric acest zvon, atuncĭ se va deschide o discuţie violentă punîndu-se în evidenţă complicitatea ministruluĭ de răsboiŭ cu escrocul maior Poenaru. Se crede, însă, că d. Catargiu va da un rĕspuns evasiv, cu atît maĭ virtos, că în adevĕr e în posesiunea demisiuneĭ generaluluĭ Poenaru, dar nu vrea să-ĭ dea nicĭ un curs până la întoarcerea în ţară a generaluluĭ Lahovari.

Disidenţa conservatoare

Disidenţa conservatoare îngrijeşte foarte mult pe guvern, cu atît maĭ virtos, că până în acest moment nimenĭ nu poate preciza numărul deputaţilor disidenţĭ. In sesiunea trecută d. Gr. Păucescu a contat în toate împrejurările pe vr'o 20 de deputaţĭ. De atuncĭ şi până azĭ, însă disidenţiĭ s'aŭ înmulţit, după cum s'a remarcat la alegerile comunale. Dar cîţĭ sînt şi cine anume, poate nicĭ d. Păucescu nu ştie.

In acest scop decĭ, d. Păucescu a convocat de asemenĭ pe deputaţiĭ conservatorĭ, amicĭ aĭ săĭ, la o întrunire pe Miercurĭ seara. Şi abia numaĭ atuncĭ se va şti în mod positiv numĕrul disidenţilor şi se va putea face combinaţiile în consecinţă.

Campania liberalilor

De cît-va timp se pregătesc şi liberaliĭ la luptă. Maĭ multe întrunirĭ intime ţinute la D. Palladi acasă, aŭ fost exclusiv conservate campanieĭ de răsturnare în contra guvernuluĭ.

D. Palladi, temperament neastîmpărat cum e, a fost la început de ideia, ca liberaliĭ să se retragă din parlament şi să înceapă o campanie violentă extraparlamentară. Ideia D-sale n'a fost însă împărtăşită de deputaţiĭ liberalĭ, aşa că în cele din urmă a consimţit, ca liberaliĭ să nu se retragă din Cameră, cu condiţie ca pe lîngă lupta parlamentară să se înceapă şi o luptă extraparlamentară, ceea-ce se impune din cauză că se apropie alegerile legislative.

Ideia a fost aprobată şi astfel s'a hotăît ca de azĭ într'o septămînă să se ţină prima întrunire publică în Capitală şi apoĭ să se înceapă o serie de întrunirĭ în provincie.

Nu numaĭ atît, dar s'a dat D-luĭ Palladi, latitudinea de a conduce lupta extraparlamentară, precum o voeşte D-sa.

Un interview

Un grup de liberalĭ tinerĭ, însă, anume Domniĭ Triandafil şi Alecsandru Djuvara, Em. Porumbaru, Nicolescu, C. Dimitrescu-Iaşĭ şi alţiĭ încap cu D. Em. Costinescu, vor deschide o luptă maĭ serioasă şi maĭ viguroasă pe cale publicistică.

S'a vorbit mult că acest grup a intrat în tratărĭ cu D. Vintilă Rosetti pentru cumpărarea *Romînuluĭ*, dar că tratările s'aŭ întrerupt.

Ne-am adresat decĭ D-luĭ deputat Em. M. Porumbaru cu rugarea de a ne da lămurirĭ în privinţa acţiuneĭ acestuĭ grup. Şi D-sa ne-a declarat următoarele:

»Tratările cu D. V. C. A. Rosetti s'aŭ întrerupt, deoarece D-sa ţine să rămînă proprietar al ziaruluĭ şi, decĭ, să aibă un rol oare care în direcţiunea-ĭ politică. Aceasta pe noĭ ne cam genează, căcĭ vroim să fim stăpînĭ absoluţĭ pe ziarul nostru şi să-ĭ dăm direcţia ce convine intereselor noastre. Cu D. Rosetti, însă, nu vom putea ajunge la aceasta. De aceea acum ne-am hotărît să înfiinţăm un ziar al nostru, ca să apară cel maĭ tîrziu pînă la 1 Decembre. Şi toţĭ aceia care sunt nemulţumiţĭ de direcţia *Voinţeĭ Naţionale,* se vor grupa împrejurul nostru. Ţin însă să acentuez, că vom lucra în cadrul actualeĭ organizaţiunĭ a partiduluĭ şi nicĭ unul din noĭ nu se gîndeşte să formeze vr'o disidenţă. Nimic nu ne va împedica ca în sinul partiduluĭ să propagăm ideĭ maĭ înaintate şi să pregătim evoluţiunea partiduluĭ şi schimbarea tacticeĭ inaugurate de *Voinţa.*»

Rad.

«Tipografia Nouă», Gr. Pandilescu, Pasagiul Băncei Naţionale, 19